

Gemeente Utrecht

Nulmeting prostitutiebeleid

Concept

Gemeente Utrecht

Colofon

uitgave

Afdeling Bestuursinformatie
Sector Bestuurszaken
Gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE Utrecht
030 286 1350
bestuursinformatie@utrecht.nl

in opdracht van

Afdeling Openbare Orde en Veiligheid
Secretarie
Gemeente Utrecht

internet

www.onderzoek.utrecht.nl

rapportage

Jeroen van der Zweth
Geisje Hoetjes
Irene Boersema

Informatie

Jeroen van der Zweth
(030) 286 1676

bronvermelding

Het overnemen van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met de bronvermelding:
Bestuursinformatie, gemeente Utrecht

November 2006

Nulmeting prostitutiebeleid

Inleiding

Voor u ligt de 0-meting prostitutiebeleid. In het collegeprogramma 'Utrecht voor elkaar' is vastgesteld dat het prostitutiebeleid in 2008 geëvalueerd wordt. Deze nulmeting is bedoeld ter voorbereiding hierop. Deze notitie vormt dus geen beleidsevaluatie of onderzoek naar de effecten en effectiviteit van maatregelen. Ook wordt geen vergelijking gemaakt met voorgaande jaren.

Een prostitué(e) wordt in deze notitie omschreven als iemand die tegen betaling (geld of goederen) seksuele handelingen verricht met een ander. Er zijn verschillende soorten prostitutie te onderscheiden: straatprostitutie (de Baan: Europalaan), raamprostitutie (Zandpad en Hardebollenstraat), clubs, privé-huizen, escortservice, thuiswerkers, erotische massagesalons en overige, bijvoorbeeld alternatieve bemiddelingscentra als koffiehuisen.

Deze nulmeting is opgebouwd aan de hand van de vijf belangrijkste beleidslijnen van het Utrechtse prostitutiebeleid. Deze zijn:

- beperken van overlast,
- gezondheid, welzijn en veiligheid van prostituees,
- voorkomen van mensenhandel en illegale en gedwongen prostitutie,
- voorkomen van jongeren in de prostitutie,
- ondersteuning bieden aan diegenen die de prostitutie willen verlaten.

Iedere paragraaf in deze notitie behandelt één van de vijf beleidslijnen. Veel van de gegevens in deze notitie zijn afkomstig uit praktijkinzichten van de politie, de GG&GD, het programmabureau voor de Jeugd en de afdeling Welzijnszaken van de Gemeente Utrecht.

1.1 Beperken van overlast

Overlast wordt bepaald door de omvang van de prostitutie en de controle daarop. In deze paragraaf wordt voor zover mogelijk de omvang van de prostitutie in Utrecht en de overlast die inwoners hiervan ervaren, beschreven.

Maximaal 54 vergunningen voor seksinrichtingen en 150 voor prostituees op tippelzone

De gemeente Utrecht heeft het aantal vergunningen voor seksinrichtingen tot een maximum van 54 beperkt. Op dit moment zijn er 49 vergunningen uitgegeven. In 2005 is het incidentele toezicht op seksinrichtingen in de Hardebollenstraat en aan het Zandpad door de exploitanten uitgebreid tot permanent toezicht. In totaal gaat het hierbij om 156 werkplekken in de raamprostitutie (Hardebollenstraat 17, Zandpad 139) en 12 in bordelen/ privé-huizen. De beperking van het aantal vergunningen betreft bedrijven waar ter plekke seks wordt bedreven. Escort bedrijven en erotische massagesalons vallen hier buiten.

Naast vergunningen voor seksinrichtingen geeft de gemeente ook vergunningen uit om te mogen 'tippelen' op de tippelzone de Baan. De gemeente is gaan werken met een vergunningensysteem voor de tippelzone om toestroom uit andere steden te beperken (door sluiting van tippelzones in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) en om de toegenomen overlast te verminderen. Het aantal

vergunningen om te mogen tippelen op de Baan is maximaal 150. Al deze vergunningen zijn uitgegeven.

Vergunningen seksinrichtingen en straatprostitutie in Utrecht	
<i>Soort prostitutie</i>	<i>Aantal vergunningen</i>
raamprostitutie	44
bordelen/ privé-huizen	5
straatprostitutie	150

Bron: afdeling OOV gemeente Utrecht, politie Utrecht afdeling Bijzondere Wetten

Minimaal 720 prostituees werkzaam in Utrecht

Naar schatting zijn momenteel in Utrecht minimaal 720 prostituees actief in de vergunde prostitutie. Het totaal aantal prostituees in de stad werd in 1999 geschat op circa 350 vrouwen die actief waren in de raamprostitutie, 70 in bordelen, 70 in privé-huizen en 180 in de straatprostitutie (GG&GD). Het is niet bekend hoeveel vrouwen er werkzaam zijn in erotische massagesalons. Door de Belastingdienst zijn sinds 2003 477 prostituees geregistreerd op het Zandpad. Van 49 van deze prostituees is ondertussen bekend dat zij niet meer op het Zandpad werken, hiermee komen we op 428 prostituees op het Zandpad. Op de Baan werken 150 prostituees met een vergunning. Tellen we hierbij de eerdere schattingen op van 70 in bordelen en 70 in privé-huizen dan komen we op circa 720 prostituees die in Utrecht werkzaam zijn in de vergunde prostitutie, exclusief de erotisch massagesalons. Van de 150 prostituees met een vergunning op de Baan zijn er 50 woonachtig in Utrecht. Op de Baan komen per avond ongeveer 35 tot 40 prostituees (GG&GD).

Overlastmeldingen vooral door bewoners Hardebollenstraat eo.

Om een beeld te krijgen van de mate waarin bewoners overlast van prostitutie ervaren, wordt gekeken naar de registraties hiervan door de politie (BPS) en registraties in het Bewoners Meldingen Systeem van de gemeente Utrecht (BMU).

Geregistreerde overlast		
<i>Locatie</i>	<i>Meldingen bij politie (2005)</i>	<i>Meldingen BMU (2006 t/m okt.)</i>
Europalaan eo. (incl. Kanaalweg)	6	0
Hardebollenstraat eo. (incl. 2 ^e Achterstraat)	28	7
Zandpad	3	0
Overig (rest Utrecht)	13	4
Totaal	50	11

Bron: BPS politie Utrecht 2005, BMU gemeente Utrecht 2006 t/m okt.

In 2005 zijn er bij de politie in totaal 50 meldingen binnengekomen van overlast door prostitutie. Het merendeel hiervan betreft meldingen over de Hardebollenstraat (28 meldingen). Sinds augustus 2006 vindt in de Breedstraat cameratoezicht plaats. Sindsdien is er één incident geregistreerd. In 2005 is ook een aantal meldingen geregistreerd, gerelateerd aan de Baan (6) en het Zandpad (3). In het BMU zijn in 2006 tot nu toe 11 meldingen die gerelateerd zijn aan prostitutie. Het gaat hier vooral om plekken waarbij bewoners aangeven dat deze als afwerkplek gebruikt worden. In 7 gevallen gaat het om de 2^e Achterstraat, in de buurt van de Hardebollenstraat.

1.2 Gezondheid, welzijn en veiligheid van prostituees

Om inzicht te krijgen in de gezondheid en het welzijn van prostituees is gekeken naar gegevens van de GG&GD en organisaties en stichtingen in Utrecht die hulp bieden aan vrouwen in de prostitutie.

Vrijwel alle drugsverslaafde Utrechtse straatprostituees in zorg of begeleiding

Nagenoeg de gehele doelgroep sociaal kwetsbare, verslaafde Utrechtse straatprostituees is in zorg of begeleiding (GG&GD 2006). Er zijn 50 tippelaarsters op de Baan met een vergunning die op dit moment woonachtig zijn in Utrecht. Van 37 van hen is bekend dat zij drugsverslaafd zijn. Hiervan hebben er 19 een plek in één van de hostels (woonvoorzieningen). Van de overige 18 hebben er 15 een casemanager bij De Rode Schakel of zijn onder begeleiding bij één van de zorgcentra van Centrum Maliebaan.

HAP bereikt prostituees aan het Zandpad en de Baan

De prostitutie aan de Baan wordt bereikt door de Stichting Huiskamer Aanloop Prostituees (HAP) en de raamprostitutie aan het Zandpad door de GG&GD en het HAP. Het HAP is een zorg- en dienstverleningsinstelling voor prostituees. Zij kunnen hier terecht voor een koffie of theepauze, condooms, vragen en advies en er is op gezette tijden een arts aanwezig waar de vrouwen zich onder andere op soa kunnen laten onderzoeken. Het HAP is iedere avond met een bus aanwezig op de Baan en twee middagen per week op het Zandpad. Uit de bezoekersaantallen van 2006 blijkt dat er in de periode van januari tot september gemiddeld 84 keer per maand een arts is bezocht aan het Zandpad. Voor de Baan geldt dat de bus van het HAP naast artsenbezoek ook bezocht wordt voor koffie, toiletbezoek en een praatje. Voor deze periode van 9 maanden is het aantal bezoeken gemiddeld 1.142 per maand (HAP).

Hostel Habi Tante biedt 25 opvangplaatsen, bezetting 100%

Hostel Habi Tante is een 24-uursopvangvoorziening voor verslaafde vrouwen. Habi Tante heeft 25 plaatsen, deze zijn allemaal bezet. Een deel van deze vrouwen is werkzaam in de straatprostitutie (VMU 2006 GG&GD).

De Loef Vrouwenproject biedt drie begeleidingstrajecten, bezetting 100%

In april 2006 is vanuit de Tussenvoorziening in samenwerking met De Rode Schakel een begeleid wonen project voor ex-prostituees en ex-gebruiksters geopend, genaamd de Loef. De vrouwen die deelnemen zijn meestal door Centrum Maliebaan behandeld voor hun verslaving. Het project heeft 3 plaatsen met een opnameduur van 1,5 jaar en biedt vrouwen die uit de prostitutie zijn gestapt een opvangplaats, woonbegeleiding en reïntegratiemogelijkheden. Het Loef Vrouwenproject vangt op dit moment drie vrouwen op met een verslavings- en prostitutie achtergrond (afdeling Welzijnszaken, Gemeente Utrecht).

55 vrouwen bezochten de soa-polikliniek van het UMC

In 2005 hebben 55 vrouwen de soa-polikliniek van het UMC bezocht (van de in totaal 4970 consulten) die aangaven in de prostitutie werkzaam te zijn (geweest). Van deze vrouwen gaf 90% aan in het afgelopen half jaar nog gewerkt te hebben (GG&GD). Op de soa-polikliniek van het UMC Utrecht kan iedereen zich anoniem laten testen op soa en hiv.

200 prostituees bereikt met voorlichting

Prostitutiebedrijven (raam, clubs) in Utrecht zijn in 2005 twee keer bezocht om voorlichting te geven over soa/hiv en werknemers in de sector te wijzen op de mogelijkheden om zich te laten

testen. In totaal zijn in 2005 ongeveer 200 prostituees bereikt met voorlichting over soa/hiv. In 2006 zijn tot nu toe ongeveer 90 prostituees bereikt (GG&GD).

PM projecten hepatitis B en TBC GG&GD

1.3 Voorkomen van mensenhandel, illegale en gedwongen prostitutie

Om een beeld te krijgen van mensenhandel, illegale en gedwongen prostitutie in Utrecht wordt enerzijds gekeken naar gegevens van de politie (BPS) en daarnaast naar de gegevens die bekend zijn van organisaties die slachtoffers opvangen. Er is niet bekend hoeveel vrouwen in de Vrouwenopvang een achtergrond in de prostitutie hebben, omdat dit gegeven niet wordt geregistreerd.

75 signalen van mensenhandel in Utrecht leidden tot 24 aangiften in 2005

In 2005 heeft de afdeling Commerciële Zeden van de politie Regio Utrecht 75 signalen gekregen die betrekking hadden op mensenhandel in de stad Utrecht. In al deze gevallen is een onderzoek uitgevoerd en in 24 zaken is het tot een aangifte gekomen. De 75 onderzoeken hebben geresulteerd in 14 dossiers die naar het Openbaar Ministerie zijn gestuurd. Deze zaken zijn door het OM in 2006 behandeld of moeten nog behandeld worden. Tot nu toe heeft dit nog niet tot veroordelingen geleid. De politie geeft aan dat verdachten vaak meer op hun kerfstok hebben en deze zaken worden dan aangegrepen om een verdachte toch op te kunnen pakken en veroordelen (bijvoorbeeld illegaal wapenbezit, drugs etc.).

Mensenhandel: vooral Zandpad in beeld bij politie, omvang totale probleem onbekend

Een groot deel van de zaken betreft mensenhandel op het Zandpad. De politie geeft zelf aan dat het hier waarschijnlijk gaat om het topje van de ijsberg. Wanneer er meer onderzoek gedaan zou worden komen er waarschijnlijk veel meer zaken aan het licht. Bij een kleine steekproef waarbij de politie enkele escortbedrijven controleerde bleek veel mis (illegaal werken, illegale prostituees, gedwongen prostitutie ed.). De capaciteit van de politie is in deze de beperking. Naar aanleiding van de bevindingen in 2005 heeft bij de politie een reorganisatie plaatsgevonden waardoor effectiever te werk kan worden gegaan (de verschillende afdelingen per district (11 afdelingen) zijn samengevoegd tot één afdeling Commerciële Zeden).

Opgemerkt moet worden dat mensenhandel zich veelal niet beperkt tot één stad, een mensenhandaar heeft vaak meerdere 'afzet' gebieden (bijvoorbeeld Utrecht, Amsterdam, Antwerpen is een bekend 'werkgebied').

Naar schatting 50 tot 95% onvrijwillig in de prostitutie

De politie (afdeling Commerciële Zeden) schat dat tussen de 50 en 85% van de prostituees niet vrijwillig dit werk doet. Prostituees die aangifte doen bij de politie schatten dit zelfs op 95%. Onvrijwilligheid is in dit geval onder dwang van een pooier, door schulden of andere omstandigheden. Ook uit andere onderzoeken komt naar voren dat het merendeel van de vrouwen (nood)gedwongen in de prostitutie terecht komt.

1 op de 3 vrouwelijke (ex) ama's slachtoffer van gedwongen prostitutie

Belangrijke risicogroepen als het gaat om mensenhandel en gedwongen (illegale) prostitutie zijn illegalen en (ex) ama's (alleenstaande minderjarige asielzoekers). Van de (ex) ama's is bekend dat bij ongeveer 1 op de 3 vrouwen sprake is van mensenhandel. Het gaat in deze gevallen om prostitutie na vertrek uit het eigen land. Hiernaast is bij een aantal (ex) ama's ook sprake van jeugdprostitutie in eigen land. In Utrecht zijn er ongeveer 400 (ex) ama's. Ruim de helft (244) van hen heeft een

verblijfsvergunning. Hieronder zijn ruim 100 meisjes, 30 van hen zijn slachtoffer geweest van mensenhandel en (gedwongen) prostitutie. Hiernaast werden in 2005 156 ama's opgevangen van wie het perspectief nog niet duidelijk was. Bij deze groep is van 5 meisjes bekend dat zij in eigen land slachtoffer zijn geweest van jeugdprostitutie en 47 meisjes hebben een achtergrond als slachtoffer van mensenhandel.

Op dit moment zitten er 30 illegale vrouwen in de noodopvang (het leefgeld van 65 (ex) ama's is per januari 2006 stop gezet, 35 van hen zijn in de illegaliteit verdwenen). Naar schatting hebben minimaal 10 van deze vrouwen een achtergrond als slachtoffer van mensenhandel.

Bekend is dat in 2006 in het kader van het project 'Perspectief' 3 jongeren bij de politie aangifte hebben gedaan van mensenhandel.

60 trajecten bij zorgcoördinator mensenhandel sinds 2000

Sinds 2000 hebben 60 vrouwen een traject doorlopen bij de zorgcoördinator mensenhandel in Utrecht. Voor slachtoffers van mensenhandel heeft de Stichting Vrouwenopvang Utrecht een speciale zorgcoördinator. Bekend is dat vrijwel alle vrouwen die slachtoffer zijn van vrouwenhandel prostituee zijn (geweest). De zorgcoördinator wordt ondersteund vanuit de Stichting tegen Vrouwenhandel. De Stichting tegen Vrouwenhandel (STV) richt zich op de preventie en bestrijding van vrouwenhandel en het bieden van hulp en opvang aan de slachtoffers van vrouwenhandel. Indien een vrouw bij de politie aangifte doet van vrouwenhandel, wordt zij doorverwezen naar de STV. Van daaruit worden de vrouwen in een opvang geplaatst. De zorgcoördinator zorgt dat deze vrouwen begeleid worden naar reguliere hulpverlening. In Utrecht wonen op dit moment 34 vrouwen die contact hebben met de zorgcoördinator. In 2006 zijn er 11 nieuwe trajecten gestart bij de zorgcoördinator. Omdat veel slachtoffers in een andere stad worden geplaatst dan waar zij zijn uitgebuit, gaat het hier niet per definitie om vrouwen die in Utrecht zijn uitgebuit. In 2005 heeft de politie Utrecht 17 slachtoffers aangemeld bij de STV. De STV geeft aan dat dit aantal in 2006 is verdubbeld en dat ook vanuit andere politie regio's vrouwen worden aangemeld die in Utrecht hebben gewerkt. Hoog Catharijne wordt door hen genoemd als belangrijke wervingsplaats.

Plaatsing vrouwen met traject bij zorgcoördinator mensenhandel Stichting Vrouwenopvang Utrecht							
Jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Aantal geplaatst in Utrecht	2	2	5	5	12	14	7
Verhuisd buiten Utrecht	0	1	1	2	1	2	4
Teruggekeerd naar land van herkomst	0	0	0	0	1	1	0
Totaal wonend in Utrecht							34

Bron: zorgcoördinator Stichting tegen Vrouwenhandel bij Stichting Vrouwenopvang Utrecht

1.4 Voorkomen jongeren in prostitutie

Een van de beleidslijnen van het Utrechtse prostitutiebeleid is voorkomen dat jongeren in de prostitutie belanden. In deze paragraaf komen kinderprostitutie, loverboys en het project Pretty Woman, dat probeert te voorkomen dat meiden in risicovolle (misbruik) relaties en prostitutie terecht komen, aan de orde.

Eén incident van kinderprostitutie bekend

Bij de politie wordt kinderprostitutie niet apart geregistreerd. Kinderprostitutie valt net als de andere zaken onder mensenhandel. De afdeling Commerciële Zeden heeft in 2005 6 signalen van mensenhandel en kinderporno onderzocht waarbij minderjarigen betrokken zouden zijn. Dit heeft geleid tot twee aangiften; één van kinderporno en één van mensenhandel (minderjarige prostitutie). Voor

de mensenhandel is een verdachte aangehouden, wiens dossier is doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie.

Niet bekend hoeveel loverboys cq. pooiers actief zijn in Utrecht

Het is onbekend hoeveel loverboys in Utrecht opereren. Een loverboy is een ronselaar of pooier, die een specifieke methode gebruikt om een meisje in zijn macht te krijgen. De term loverboy wordt gebruikt om aan te duiden welke methode (verleiden van een meisje en daarna dwingen in de prostitutie) een pooier gebruikt en op welke doelgroep hij zich richt (jonge, soms nog minderjarige vrouwen). Dit is een veelbeproeft methode bij pooiers of souteneurs. Door de politie en het Openbaar ministerie wordt dan ook niet gesproken over loverboys, maar over mensenhandelaren. In Utrecht zijn in 2005 12 verdachten doorgestuurd naar het Openbaar Ministerie op verdenking van mensenhandel, dit heeft zoals eerder gezegd niet geleid tot veroordelingen. Het betreft hier, zoals ook eerder gezegd in paragraaf 1.3, waarschijnlijk het topje van de ijsberg. Hoeveel mensenhandelaren in het totaal in Utrecht actief zijn is niet bekend.

1.600 meisjes voorgelicht door Pretty Woman

Pretty Woman in een samenwerkingsproject tussen Stede en Bureau Jeugdzorg Utrecht. Het aanbod van Pretty Woman bestaat uit het geven van individuele hulpverlening, groepshulpverlening en voorlichting. De doelgroepen zijn meiden tussen 12 en 24 jaar met risicovolle contacten of die een verhoogd risico lopen in contact te komen met loverboys en (ex)prostituees. De doelstellingen van het project zijn voorkomen dat meiden in risicovolle (misbruik) relaties en prostitutie terecht komen en hulp bieden aan meiden die in risicovolle (misbruik-) relaties/prostitutie terecht zijn gekomen. Het project Pretty Woman heeft met zijn voorlichtingsactiviteiten in 2005 1.600 meisjes bereikt, voornamelijk op het VMBO. Het aantal met voorlichting bereikte scholen in 2005 ligt op 32 in de Stad Utrecht en 45 in de provincie.

1.5 Ondersteuning aan uitstappers

In Utrecht houden drie organisaties zich bezig met ondersteuning aan prostituees die uit de prostitutie willen stappen. In deze paragraaf worden de gegevens uiteengezet die bekend zijn over het bereik van deze organisaties.

Minderjarige prostituees worden door Protocol 13 uit de prostitutie gehaald

Protocol 13 (voorheen Project 13) is een samenwerkingsovereenkomst met bindende afspraken tussen Bureau Jeugdzorg Utrecht, de Raad voor de Kinderbescherming en de Regiopolitie Utrecht. Het doel is het opsporen van minderjarige prostituees en hen uit dit circuit te halen door middel van (gedwongen) hulpverlening. Voor minderjarige prostituees wordt de verwijzing naar de hulpverlening geregeld door Protocol 13 (VMU 2006 GG&GD). In 2005 hebben 2 cliënten een onderzochtelling van Protocol 13 gehad. In 2004 waren dit er 15 en in 2003 10.

Aan 138 vrouwen is hulp verleend door het project Pretty Woman

In 2005 is aan 138 meisjes en jonge vrouwen individuele hulp verleend waarvan 55 uit Utrecht, 72 uit de regio Utrecht en 11 van buiten de provincie. 34 van hen zijn (ex) prostituees en 104 zijn risicomeiden. Aan de groepshulpverlening hebben 31 risicomeisjes en 19 (ex) prostituees deelgenomen in 2004 (VMU 2006 GG&GD). In 2005 lag het aantal deelnemers aan groepshulpverlening op 80. 32 van hen deden mee aan de activiteitengroep 12-16 jarigen, 27 van hen deden mee aan de 16+ activiteitengroep en aan de lotgenotengroep deden 15 deelnemers mee (Pretty Woman).

Gemiddeld 40 vrouwen worden bereikt door de Rode Schakel

De Rode Schakel is een project voor vrouwelijke prostituees, al dan niet met een verslavingsproblematiek, die in de stad Utrecht werken. De voornaamste doelstelling is het bieden van adequate zorg op maat aan de prostituees. Dit wordt bereikt met individuele begeleiding en behandeling door een vaste contactpersoon: de casemanager. Het gaat erom de levensomstandigheden van deze vrouwen te verbeteren. Het totale aantal cliënten van de Rode Schakel in 2005 ligt gemiddeld op 40. Van de totale groep vrouwen die momenteel in begeleiding is heeft 70-75% een verslaving. In bijna alle gevallen is sprake van meerdere verslavingen: polyharddruggebruik, al dan niet in combinatie met alcohol, softdrugs en pillen (De Rode Schakel).

Onder behandeling bij de Rode Schakel

Prostitutie

straat	85%
raam	5%
Club/ bordeel	10%
thuis	5%

Bron: Jaarverslag de Rode Schakel

Ongeveer 5 vrouwen geholpen bij uitstappen

In 2006 wordt er naar schatting aan 5 vrouwen hulp geboden door De Rode Schakel die uit de prostitutie willen stappen. De Rode Schakel biedt vrouwen begeleiding wanneer zij aangeven de prostitutie te willen verlaten.